

Datum 27. 4. 2022

UKRAJINSKÝ KONFLIKT A OTÁZKA JEHO MOŽNÉHO ROZŠÍŘENÍ DO OBLASTI PODNĚSTŘÍ

Předložený text je analytickým materiálem, popisujícím politicko-bezpečnostní a strategické souvislosti vývoje válečného konfliktu na Ukrajině. Názory, závěry, hodnocení a případná doporučení, zde vyjádřené a předpokládané, jsou výhradními názory autora a nepředstavují postoje či stanoviska Ministerstva obrany nebo jiné vládní agentury ČR. Podklady pro analýzu vychází z veřejně dostupných zdrojů, některé informace týkající se přímo situace na Ukrajině nebo v Ruské federaci nelze ověřit z nezávislých a důvěryhodných zdrojů a není možné zajistit jejich pravdivost, úplnost a objektivitu.

V posledních dnech se vzhledem k vyjádřením některých ruských činitelů a aktuálně neobjasněným útokům na vybrané cíle opět zviditelnila otázka možného rozšíření konfliktu na Ukrajině i na oblast Podněstří, resp. tzv. Podněsterské republiky. Již počátkem dubna zmínil ukrajinský generální štáb možnost využití podněsterského území k ruské ofenzivní operaci do povodí řeky Jižní Bug, fakticky tedy regionu města Mykolajiv a zejména oblasti severně od Oděsy, která je jedním z hlavních cílů ruských teritoriálních ambicí. Tento podpůrný severozápadní úder by mohl být součástí širší ofenzivní operace, která by však primárně vycházela z Chersonské oblasti, aktuálně okupované ruskými silami. Ukrajinské zdroje tehdy uváděly, že zaregistrovaly přípravy na přistání většího počtu letounů na letišti v Tiraspolu, hlavního podněsterského města. Podněsterská oficiální místa však tyto informace odmítly a označily za nepravdivé a v uplynulých třech týdnech se pak již obdobné informace či spekulace neobjevily.

Ruská strana by nepochybně možnost efektivního využití podněsterského teritoria uvítala, ta je však velmi problematická. Podněstří tvoří velmi úzký a izolovaný pruh území na levém břehu řeky Dněstru, který je široký pouze několik kilometrů (jen místy více než 10 km, někde však pouze cca 2 km) a mezi ním a ukrajinským územím nejsou výraznější přírodní bariéry. Teoreticky by tak mohlo toto území představovat vhodný nástupní prostor k ofenzivním operacím vůči Ukrajině ze západního směru, nicméně absence hloubky zázemí z něj naopak činí velmi zranitelné teritorium. Z vojenského hlediska je v případě (proti)útoků z ukrajinské strany prakticky nehajitelné. Od vlastního ruského území či ukrajinských území doposud

obsazených a kontrolovaných ruskými silami ho dělí poměrně velká geografická vzdálenost a v případě eskalace konfliktu by se ocitlo zcela izolované mezi dvěma nepřátelskými státy. Pro ukrajinskou stranu tak aktuálně nepředstavuje možnost využití Podněstří Ruskem závažnou hrozbu a pro ukrajinské síly by patrně nebylo větším problémem eliminovat zdejší síly protivníka a podněsterské teritorium získat pod svou kontrolu. Rozšíření konfliktu o Podněstří by tak spíše než posílení ruských pozic přineslo další spektakulární ruský neúspěch.

V Podněstří je sice dlouhodobě rozmístěn ruský vojenský kontingent čítající cca 1500 vojáků, ten však disponuje jen velmi omezeným množstvím těžkých zbraní a je spíše „peacekeepingovou“ než bojovou silou. Vzhledem k odlehlosti a izolovanosti Podněstří je možnost posílení tamních ruských sil teoreticky realizovatelná leteckými transporty, ty by však byly extrémně zranitelné. Zmíněné letiště v Tiraspolu leží cca 5km od ukrajinské hranice, přistávající ruské letouny by tak byly snadným cílem ukrajinské PVO, pokud již pomineme zranitelnost transportních letounů během samotného letu nad ukrajinským územím. V úvahu je třeba vzít i skutečnost, že ruské výsadkové jednotky (které by pro zdejší nasazení byly nejvhodnější) utrpěly v průběhu dosavadního konfliktu již velmi výrazné ztráty.

Možnost využití místních podněsterských sil v ruský prospěch je rovněž velmi problematická. Fakticky se jedná jen o formace policejního a miličního typu, kvalitativně i kvantitativně limitované. Podněsterská entita je z národnostního hlediska nehomogenní, více než třetinu populace tvoří etničtí Moldavané, cca 30 % Rusové, 30 % Ukrajinci a necelých 7 % příslušníci jiných národností a etnických skupin. Vztah obyvatelstva k sousední Ukrajině je nekonfliktní a motivace obyvatel i místních politických a ekonomických elit k participaci na ruské invazi minimální. Vzhledem ke geografické izolovanosti (resp. vzdálenosti od hlavního garanta samostatné existence, tj. Ruské federace) je případ této separatistické entity velmi specifický. Podněsterská republika byla v uplynulých dekádách existenčně závislá i na vysokém stupni kooperace se sousední Ukrajinou, stejně jako i samotným Moldavskem, a to v mnoho oblastech. Z tohoto důvodu zde není přítomen ani vypjatý antagonismus ve vztahu k moldavskému státu, od nějž se počátkem 90. let Podněstří po krátkém ozbrojeném konfliktu odtrhlo. Paralely s obdobnými příklady v postsovětském prostoru (Abcházie, Jižní Osetie, Náhorní Karabach či Donbas) jsou tak velmi nepřesné. Zdejší politická garnitura je velmi úzce spojena s místními ekonomickými elitami a jakékoliv výraznější narušení dosavadního statu quo není v jejich zájmu.

Stávající ruské síly v oblasti tak rozhodně neposkytují adekvátní nástroj pro vedení úspěšné a efektivní operace do ukrajinského týlu. Zmínka o kontrole nad jihem Ukrajiny a přístupu do Podněstří od ruského generála Minněkajeva z minulého týdne je tak možná spíše snahou o strategické znejistění ukrajinského protivníka ohledně dalších vlastních záměrů a součástí informačně-psychologické války s cílem omezit přesuny ukrajinských sil z méně ohrožených regionů do míst hlavní bojové činnosti.

Aktuální exploze a útoky na vybrané cíle v Podněstří je velmi obtížné hodnotit, nebyli dosud identifikováni jejich původci a je zde prostor pro řadu spekulací. Vyloučit tak nelze například ani snahu některých struktur moldavského státu využít nynější situace a dosáhnout plné obnovy teritoriální integrity Moldavska v součinnosti s ukrajinskou stranou či alespoň vytvořit vhodné podmínky pro budoucí reintegraci Podněstří. Naopak, scénář „Donbas“ není příliš aktuální, ten do jisté míry proběhl již na počátku 90. let 20. století a úvahy o připojení regionu k ruskému státnímu teritoriu nejsou za současného stavu příliš reálné.

Možnost eskalace konfliktu v Podněstří není nepravděpodobná, své vlastní motivy k tomu mohou mít všechny tři hlavní síly, tj. Moldavsko, Ruská federace a Ukrajina. Moldavská snaha o budoucí reintegraci podněsterského území je logická, nicméně aktuálně je Moldavsko poměrně slabé (nejen vojensky, ale spíše z ekonomických a vnitropolitických důvodů) a ani nemá ambici dosáhnout obnovení teritoriální integrity použitím síly. Ruská strana by za příznivějších okolností mohla využít prostoru klientské podněsterské entity k prosazování svých regionálních zájmů i k ohrožování ukrajinského teritoria, za současného stavu je však pro ni patrně výhodnější status quo. Ukrajinská strana může vnímat jisté hrozby ze strany potenciálního využití Podněsterské republiky externími ruskými silami i ze strany tamního vojenského kontingentu, zároveň však zde může vidět i určitou příležitost pro poškození zájmů ruského protivníka. Eskalace a internacionalizace podněsterského konfliktu by tak teoreticky mohla být v ukrajinském zájmu. Ukrajinstí činitelé tak již zmínili možnost ukrajinského zásahu v Podněstří, pokud by o to moldavská strana požádala, ideálně pak v součinnosti se sousedním Rumunskem, tj. členským státem NATO a EU. Ukrajinská pozice ve vztahu k Podněstří je však podmíněna více faktory a případný aktivní ukrajinský vojenský zásah v tomto prostoru by nemusel mít pouze pozitivní dopady.

Resumé:

- Strategický význam Podněstří je v kontextu války na Ukrajině omezený.
- Aktuální exploze a útoky na vybrané cíle v Podněstří je velmi obtížné hodnotit.
- Určitou motivaci pro případnou eskalaci mají všechny hlavní zapojené strany.

Zpracoval: Mgr. Richard Stojar, Ph.D.

